

"Службени гласник РС", бр. 67/2006, /исправка 68/2006/, 116/2006, 24/2007, 50/2007, 118/2007, 120/2008, 11/2010 и 18/2010

На основу члана 39. став 2. Закона о девизном пословању ("Службени гласник РС", бр. 62/2006), гувернер Народне банке Србије доноси

О Д Л У К У О УСЛОВИМА И НАЧИНУ ОБАВЉАЊА МЕЊАЧКИХ ПОСЛОВА

1. Овом одлуком прописују се услови и начин обављања послова куповине од физичких лица и продаје тим лицима ефективног страног новца и чекова који гласе на страну валуту (у даљем тексту: мењачки послови).

2. Поједини појмови, у смислу ове одлуке, имају следеће значење:

– *банка* је акционарско друштво са седиштем у Републици Србији, које има дозволу за рад Народне банке Србије за обављање депозитних, кредитних и других послова у складу са законом;

– *привредни субјект* је резидент – правно лице и предузетник који су као привредни субјекти регистровани код надлежног органа;

– *мењач* је банка и овлашћени мењач;

– *овлашћени мењач* је привредни субјект који има овлашћење Народне банке Србије за обављање мењачких послова и закључен уговор о обављању тих послова с банком, односно с више банака;

– *овлашћење* је писмено овлашћење Народне банке Србије које она издаје привредном субјекту за обављање мењачких послова;

– *мењачко место* је просторна и организациона јединица у којој се обављају мењачки послови, а може да садржи једно или више благајничких места;

– *благајничко место* је део мењачког места на коме благајник обавља мењачке послове;

– *привремено мењачко место* је просторна и организациона јединица у којој се мењачки послови привремено обављају, а може да садржи једно или више благајничких места;

– *путујући мењач* је радник банке или овлашћеног мењача, који мењачке послове обавља на територији Републике Србије у превозном средству у међународном путничком саобраћају и који послује као самостално благајничко место у оквиру мењачког места;

– *софтвер* је технолошко-апликативно решење Народне банке Србије, односно банке које користи мењач и које омогућава обављање мењачких послова на прописан начин;

- *радни дан* је сваки дан, осим недеље и дана државног празника који је проглашен нерадним даном;
- *недеља* је период од понедељка у 0.00 часова до недеље у 24.00 часа.

4. Привредни субјект подноси Народној банци Србије захтев за добијање овлашћења за обављање мењачких послова (у даљем тексту: овлашћење).

Уз захтев из става 1. ове тачке прилаже се:

- предлог уговора о обављању мењачких послова (у даљем тексту: уговор) с банком, који обавезно садржи списак мењачких места;
- решење о упису у регистар код надлежног органа;
- потврда о плаћеним трошковима поступка за добијање овлашћења, у складу са одлуком којом се утврђује јединствена тарифа по којој се наплаћују накнаде за услуге које врши Народна банка Србије;
- доказ о основу коришћења пословног простора за обављање мењачког посла (доказ о својини над пословним простором, односно уговор о закупу на најмање годину дана);
- подаци о радницима који ће непосредно обављати мењачке послове, уз копије њихових личних карата;
- доказ о стеченој најмање средњој стручној спреми за раднике који ће непосредно обављати мењачке послове;
- доказ да власник, односно оснивач привредног субјекта, односно директор оснивача привредног субјекта и радник који ће непосредно обављати мењачке послове није осуђиван за кривична дела против привреде, имовине, живота и тела, против јавног реда и мира и правног саобраћаја;
- обавештење о радном времену;
- доказ да привредни субјект поседује опрему према спецификацији Народне банке Србије, односно банке, укључујући и телефонску линију;
- за раднике који ће непосредно обављати мењачке послове у привредном субјекту – сертификат Народне банке Србије о завршеној обуци за обављање мењачких послова.

5. Народна банка Србије проверава да ли је привредни субјект који је поднео захтев из тачке 4. став 1. ове одлуке испунио услове за обављање мењачких послова и о поднетом захтеву одлучује у року од 30 дана од дана достављања тог захтева с комплетном документацијом.

Кад оцени да је привредни субјект испунио услове за обављање мењачких послова – Народна банка Србије издаје том привредном

субјекту овлашћење, и то посебно за свако мењачко место наведено у уговору.

Привредни субјект који је добио овлашћење из става 2. ове тачке дужан је да почне да обавља мењачке послове у року од 30 дана од дана закључења уговора.

6. Овлашћени мењач је дужан да Народну банку Србије обавести о промени података из тачке 4. став 2. ове одлуке, и то у року од пет дана од дана настанка те промене, с тим да је доказ о промени пословног простора за обављање мењачких послова дужан да достави пре настанка ове промене.

7. Овлашћени мењач може уговор закључити с банком, односно с више банака – којим се уређују њихови међусобни односи у вези са обављањем мењачких послова.

Банка која уговор закључи са овлашћеним мењачем дужна је да га одмах достави Народној банци Србије, а најкасније у року од пет дана од дана закључења уговора, као и да о измени, раскиду или престанку важности уговора одмах обавести Народну банку Србије.

8. Мењач откуп, односно продају ефективног страног новца (у даљем тексту: ефектива) и откуп чекова обавља у складу с прописом којим се утврђују врсте девиза и ефективе који се купују и продају на девизном тржишту.

9. Мењач од резидента – физичког лица и нерезидента – физичког лица откупљује ефективу и чекове по куповном курсу за ефективу, односно за чекове који важи на дан откупа.

Мењач резиденту – физичком лицу продаје ефективу и чекове за динаре по продајном курсу за ефективу, односно за чекове који важи на дан продаје.

Мењач нерезиденту – физичком лицу продаје ефективу по продајном курсу за ефективу који важи на дан продаје.

10. Банка при обављању мењачких послова примењује куповни, односно продајни курс за ефективу и за чекове у распону између куповног и продајног курса из важеће курсне листе банке за ефективу, при чему куповни курс за чекове не може бити нижи од куповног курса за ефективу.

Овлашћени мењач при обављању мењачких послова примењује куповни, односно продајни курс за ефективу и за чекове у распону између куповног и продајног курса из своје курсне листе за ефективу, при чему куповни курс за чекове не може бити нижи од куповног курса за ефективу.

11. Мењач сопствену курсну листу утврђује слободно, једном дневно – на почетку радног дана.

При откупу и продаји ефикасе у једном радном дану, најнижи продајни курс банке, односно овлашћеног мењача по јединици иностране валуте за одређену врсту ефикасе не може бити једнак његовом највишем куповном курсу за ту врсту ефикасе или нижи од тог курса.

12. За обављање мењачких послова мењач може наплатити провизију која се примењује на динарску противвредност ефикасе, односно чекова обрачунату по куповном, односно продајном курсу који важи на дан откупа, односно продаје.

Овлашћени мењач при откупу ефикасе, и то новчаница које су исправне, односно које су у оптицају, од физичких лица може наплатити провизију највише до 3%.

13. Банка може, ради обезбеђења валутне структуре, продати ефективу овлашћеном мењачу с којим има закључен уговор искључиво за продају физичким лицима, и то у врстама ефикасе утврђеним прописом којим се уређују врсте девиза и ефикасе које се купују и продају на девизном тржишту и у складу са уговором.

Ефикаса из става 1. ове тачке продаје се преносом с текућег рачуна динарских средстава тог мењача или уплатом готовог новца подигнутог из благајне мењачког места – у висини динарске противвредности тражене ефикасе.

Овлашћени мењач је дужан да, при уплати банци готовог новца у висини динарске противвредности ефикасе из става 1. ове тачке, достави и потврду о интерном излазу динара из динарске благајне мењачког места.

14. Овлашћени мењач је дужан да, у складу са уговором закљученим с банком која му је продала ефективу у смислу тачке 13. ове одлуке, а најкасније у року од седам дана од дана ове продаје – тој банци прода ефективу у истом износу и истој валути или у противвредности те ефикасе у другој валути.

За ефективу продату у смислу става 1. ове тачке, банка исплаћује овлашћеном мењачу динарску противвредност те ефикативне обрачунату по курсу у распону курсева из курсне листе за ефективу банке која важи на дан откупа и у складу са уговором.

15. Овлашћени мењач је дужан да најмање једном недељно, а најкасније првог радног дана до 12.00 часова после истека те недеље, прода најмање 80% укупног нето откупа ефикативне оствареног у тој недељи, и то банци – без обзира на структуру те ефикативне по врстама валута – у врстама ефикативне утврђеним прописом из тачке 13. став 1. ове одлуке, у складу са уговором.

Нето откуп, у смислу става 1. ове тачке, представља разлику између откупа и продаје ефикативне физичким лицима.

17. Овлашћеном мењачу који банци прода ефикативу у смислу тачке 15. ове одлуке, банка за откупљену ефикативу исплаћује динарску противвредност те ефикативне обрачунату по курсу у распону курсева из курсне листе за ефективу банке која важи на дан откупа и у складу са уговором.

18. Ефикативу остварену у смислу ове одлуке овлашћени мењач може положити на посебан текући девизни рачун код банке отворен у складу с прописом којим се уређују услови отварања и начин вођења девизних рачуна резидената.

Банка откуп ефикативне од овлашћеног мењача, односно продају ефикативне овлашћеном мењачу врши преко рачуна из става 1. ове тачке.

18а. Народна банка Србије, у оквиру мера које предузима за очување стабилности финансијског система, а ради обезбеђивања једнообразног поступања код обављања мењачких послова – уручује мењачу компакт-диск, који садржи преглед оптицајних новчаница страног новца са описима, елементима заштите и роковима наплативости, као и информације које је она припремила а односе се на фалсификате страног новца.

Народна банка Србије, почетком сваке календарске године, уручује мењачу нови компакт-диск из става 1. ове тачке ако су се изменили подаци достављени на претходном компакт-диску.

20. Мењач је дужан:

– да на видном месту, испред простора где се налази мењачко место, стави натпис "МЕЊАЧНИЦА" – на српском језику и на једном од светских језика;

– да физичком лицу, коришћењем софтвера, изда потврду о извршеном откупу и продаји ефективе и чекова, а у случају прекида рада електронског система – да том лицу изда ручно израђену потврду, са свим елементима прописаним упутством за спровођење ове одлуке;

– да сопствену курсну листу истакне на месту и на начин који су видљиви за странке;

– да на рекламној табли, која је истакнута на мењачком месту или испред мењачког места и под којом се подразумева сваки вид обавештења, односно електронске или било које друге рекламе који служи за информисање грађана о најмањем (минималном) и највећем (максималном) износу из ове алинеје – истакне најмањи износ који плаћа при откупу, односно највећи износ који наплаћује при продаји ефективе за све валуте из своје курсне листе (по јединици иностране валуте), при чему најмањи износ, у смислу те алинеје, представља гарантовани износ који мењач исплаћује физичком лицу при откупу ефективе и састоји се од куповног курса за ефективу мењача за ту валуту умањеног за највећи процент провизије, а највећи износ, у смислу те алинеје, представља гарантовани износ који мењач наплаћује од физичког лица при продаји ефективе и састоји се од продајног курса мењача за ту ефективу увећаног за највећи процент провизије;

– да обавештење о висини највећег процента провизије истакне на почетку радног времена, на начин који је видљив за странке, и то на истом месту и на исти начин на коме је, односно на који је истакнута курсна листа, као и да провизију наплаћује до висине процента назначеног у том обавештењу, с тим да ово обавештење не може мењати у току радног времена;

– да на месту и на начин који су видљиви за странке, на српском и енглеском језику, истакне следеће обавештење, као и да поступи у складу с тим обавештењем:

'ВАЖНО ОБАВЕШТЕЊЕ:

1. Мењач је обавезан да, пре обављања трансакције, физичко лице обавести о укупном износу динара које то лице добија по јединици иностране валуте коју жели да прода, односно о укупном износу динара које то лице плаћа по јединици иностране валуте коју жели да купи, при чему ови износи морају бити истоветни или за физичко лице повољнији од износа истакнутих на рекламној табли.

2. Мењач је обавезан да, код сваке продаје физичком лицу новчаница апоена од 50 и 100 САД долара, у потврду о продаји упише: име и презиме резидента – физичког лица и његов лични број из важеће личне карте или пасоша, односно име и презиме нерезидента – физичког лица и број његове важеће путне исправе, као и серијске бројеве новчаница.

3. Мењач је обавезан да, код сваке продаје физичком лицу ефективе, ако ово лице то захтева, у потврду о продаји упише: име и презиме резидента – физичког лица и његов лични број из важеће личне карте или пасоша, односно име и презиме нерезидента – физичког лица и број његове важеће путне исправе, као и серијске бројеве новчаница.

Напомена: Податке из тач. 2. и 3. овог обавештења мењач уноси у потврду – ради заштите физичког лица од фалсификата, ваноптицајних новчаница и сл.;

- да дневник благајне води коришћењем софтвера и да у тај дневник унесе податке из ручно израђених потврда одмах после успостављања рада електронског система;

- да мењачко пословање књиговодствено одвоји од друге делатности коју обавља;

- да мењачко пословање обавља према обавештењу о радном времену које је достављено Народној банци Србије и које је истакнуто на мењачком месту;

- да код сваке трансакције или код више међусобно повезаних трансакција чији је износ једнак износу утврђеном прописом којим се уређује спречавање прања новца и финансирања тероризма или је већи од тог износа – поступи у складу с тим прописом.

21. Овлашћени мењач је дужан да, поред обавеза прописаних тачком 20. ове одлуке, испуни и следеће обавезе:

- да на видном месту истакне назив мењачнице и назив оснивача, односно име и презиме власника;

- да на видном месту истакне овлашћење за обављање мењачких послова;

- да на видном месту истакне назив банке, односно банака с којима има закључен уговор;

- да на текући рачун код банке, и то истог а најкасније наредног радног дана, уплати вишак динара изнад троструког просечног износа динара којим је вршен откуп ефективе у месецу с највећим откупом у претходних дванаест месеци;

- да откупљене чекове достави банци у року и на начин који су утврђени уговором;

- да на мењачком месту држи само ону готовину у динарима, ефективу и чекове који су намењени мењачком пословању и остварени мењачким пословањем, који су евидентирани на прописан начин, уз одговарајућу документацију;

- да ако, поред мењачког пословања, обавља и другу делатност – обезбеди да се готовина у динарима, ефектива и чекови који су намењени мењачком пословању чувају одвојено од готовине, ефективе

и чекова из друге делатности, а ако се држе у заједничкој каси – морају бити одвојено паковани и обележени натписом "*Мењачко пословање*".

22. За обављање мењачких послова овлашћени мењач користи софтвер једне од банака с којима има закључен уговор или користи софтвер Народне банке Србије ако је с њом закључио уговор о инсталирању, коришћењу и одржавању софтвера за обављање мењачких послова.

23. Банка је дужна да Народној банци Србије свакодневно, у електронском облику, доставља извештај о обављеним мењачким пословима, према обрасцу прописаном упутством за спровођење ове одлуке.

Овлашћени мењач који користи софтвер Народне банке Србије дужан је да Народној банци Србије свакодневно, у електронском облику, доставља извештај о обављеним мењачким пословима, према обрасцу прописаном упутством за спровођење ове одлуке.

Овлашћени мењач који користи софтвер банке дужан је да тој банци свакодневно доставља извештај о обављеним мењачким пословима, према обрасцу прописаном упутством за спровођење ове одлуке.

У случају прекида рада електронског система, банка, односно овлашћени мењач из с. 1. и 2. ове тачке дужни су да извештај о обављеним мењачким пословима доставе одмах после успостављања рада тог система.

24. Путујући мењач је дужан да поседује потврду да је укључен у мењачко место мењача, коју му издаје мењач.

За путујућег мењача који је укључен у мењачко место овлашћеног мењача, у уговору, поред података утврђених за свако благајничко место, мора бити утврђено и где путујући мењач обавља мењачке послове.

Путујући мењач је дужан да издаје ручно попуњену потврду о откупу, односно о продаји ефективе.

Извештај путујућег мењача укључује се у извештај мењача чији је он део.

25. Мењачки послови се на привременом мењачком месту обављају у време већих привредних, туристичких или сличних манифестација, у складу са уговором.

Мењачки послови могу се обављати и на банкомату, који је саставни део благајничког места.

25а. Народна банка Србије обавља контролу мењачких послова на начин и по поступку утврђеним прописом којим се уређује поступак контроле мењачких послова.

Ако Народна банка Србије у поступку контроле мењачких послова донесе решење о привременом обустављању обављања тих послова, односно решење о одузимању овлашћења за једно или више контролисаних мењачких места, односно решење о одузимању овлашћења – овлашћени мењач који је закључио уговор с банком или с више банака дужан је да сву ефективу с тог мењачког места/тих мењачких места прода банци и сву готовину уплати на свој текући рачун.

Обавезе из става 2. ове тачке односе се и на овлашћеног мењача који банци поднесе захтев за раскид уговора за рад на свим мењачким местима, односно који Народну банку Србије и банку писмено обавести да трајно или привремено престаје да обавља мењачке послове на једном/на више/на свим мењачким местима, при чему је дужан да те обавезе изврши одмах после престанка пословања.

Овлашћени мењач је дужан да докаже да је извршио обавезе из става 2, односно 3. ове тачке достави Народној банци Србије, а дужан је и да Народној банци Србије врати овлашћење за рад на једном/на више/на свим мењачким местима, осим ако Народна банка Србије у поступку контроле мењачких послова донесе решење о привременом обустављању обављања тих послова или овлашћени мењач њу и банку писмено обавести да привремено престаје да обавља мењачке послове на једном/на више/на свим мењачким местима.

Решење из става 2. ове тачке Народна банка Србије доставља банци, односно банкама у року од три дана од дана његовог доношења.

25б. Ако овлашћени мењач из тачке 25а. став 2, односно 3. ове одлуке користи софтвер Народне банке Србије, дужан је да:

– Народној банци Србије врати идентификационе картице за рад на једном/на више/на свим мењачким местима, осим ако Народну банку Србије и банку писмено обавести да привремено престаје да

обавља мењачке послове на једном/на више/на свим мењачким местима;

– омогући деинсталирање тог софтвера, осим ако Народна банка Србије у поступку контроле мењачких послова донесе решење о привременом обустављању обављања тих послова или овлашћени мењач њу и банку писмено обавести да привремено престаје да обавља мењачке послове на једном/на више/на свим мењачким местима.

26. За спровођење ове одлуке гувернер Народне банке Србије доноси упутство.

28. Даном примене ове одлуке престаје да важи Одлука о условима и начину обављања мењачких послова ("Службени гласник РС", бр. 42/2005, 77/2005, 23/2006 и 45/2006).

29. Ова одлука ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику РС", а примењује се од 7. августа 2006. године.

О. бр. 92
3. августа 2006. године
Београд

Г у в е р н е р
Народне банке Србије
Радован Јелашић, с.р.